

ALGKIRIKU AJALUGU

Alates protestantlikust reformatsoonist otsitakse puhast, algset kirikut. Termin algkirik on protestantide poolt kasutusse võetud.

Üks keskne arusaam on, et Kirik saab alguse Kristuse lunastustööst ja sellega seotud sündmustest: püha õhtusöömaaeg, ülestõusmine, taevaminemine, nelipühi.

Kristusest annavad teavet: **Uus testament, Flavius Josefus, Mischna, Eusebius.**

Kirik kujunes jüngritega juhtunud sündmuste põhjal, mis toimusid Nelipühi päeval ja sellele järgneval ajal.

1960.-70.a. kujunes USAs nelipühilaste taoline liikumine, kes hakkasid otsima algkirikut. Nende hulgas oli noori häid teolooge, kes uurimiste tulemusena leidsid, et **õigeusu kirik ongi see algkirik**. Selle tõdemuse tulemusena **liitus** õigeusu kirikuga 20 000 inimest.

Uue testamendi vanim osa on **apostlite kirjad** - epistlid. Järgnevalt kirjutati **evangeeliumid**. Need olid esialgu suuliselt kogudustes jutustatavad lood. Kirjutati üles alles siis, kui polnud enam inimesi, kes ise oleks mäletanud jutustada. Järgnevalt **apostlite tegude raamat**, mis on kiriku varaseim arengulugu. On sündinud „Uus Iisrael“, mis sai alguse **lihtsate inimeste** hulgast. Galilealaste maa-inimeste usust sai Rooma linlaste usk. See toimus ühe põlvkonna jooksul.

Juutide hulgast olid olulisemad kristluse kandjad Jaakobus, Johannes ja Peetrus. Hellenistide seas oli olulisimaks Paulus. Paulus tegi kuulutustööd Rooma riigis. Ta kuulutas sünagoogides, kus viibis ka mittejuute.

Vanimaks on tunnistatud Markuse evangeelium. Siis Matteuse ja Luuka, mis on kirjutatud enam-vähem ühel ajal. Ka sisult on nad sarnased. Selle tõttu nimetatakse neid sünoptilisteks. Johannese evangeelium on oma lähenemiselt erinev. Johannes läheneb sõnumile teoloogiliselt.

Jerusalemma algkogudus

Erinevad nimetused uuele kirikule - Tee, Kuningriik, Marana Tha (Issand tule - heebr.k.) Oli kolm teenimise elementi: SEADUS (KÄSK) TEMPEL ja EUHARISTIA (tänuohver, armulaud).

Liturgia esimene osa, usuõppijate liturgia pärineb sünagoogi-teenistusest.

Pühapäev oli algselt tööpäev. Samas peeti sel päeval euharistiat.

Eklisia = kirik (sõnast kiriakon)=Issanda oma. Täendus on **kutsutute kogu**.

Ametid, mida algselt mainitakse:

DIAKON - lauas teenija - altarilaud, vaeste laud jne.

EPISKOPOS - igas linnas oli oma piiskop

PRESBÜTER - piiskopi asetäitja kirikus ehk preester

Lisaks: PROHVET - tegeles ettekuulutamisega

ÕPETAJA - tegeles õpetamisega

LESED

PONOMARID - altariabilised

DIAKONISSID

Omaval ajal olid **diakonid** nii mehed, kui naised. Kuni 1400.a. olid ka naisdiakonid (**diakonissid**). Nende ülesanne pole teada. Vene kirikus ei olnud naisdiakoneid.

Kristlus arenes linnausuna niivõrd, et maainimesi kutsuti paganateks.

Meie Kirikut on palju mõjutanud Süüria kristlus. Süüriast pärit isad: **Iisak Süürlane, Eefraim Süürlane, Johannes Kuldsuu jt.**

IV-VIII saj. õigeusu klassikaline õpetus põhineb esimeste kirikukogude otsustel. Kokku peeti 7 üleilmset (oikumeenilist) kirikukogu.

Õigeuskiriku õpetuse selgituseks on palju raamatuid: Piibel, tähtsamad kirikuisad, 7 kirikukogu kirjad, usutunnistus jt. Lihtsamalt - 4 evangeeliumi ja 7 kirikukogu otsused.

On toimunud rohkemgi kirikukogusid, kuid ajalugu on näidanud, kas see kuulub 7 hulka ehk kas need on olnud Püha Vaimu poolt juhutatud või mitte.

Jumal Kolmainsusena = teoloogia

Jumala lihakssaamine = ekonomia (Jumal ehitab maja)

324.a. Uue-Rooma ehk **Konstantinoopoli asutamine**. I üleilmne kirikukogu toimus 325.a.

Konstantinoopoli rajamise ajal oli oluliseks keskuseks **Egiptus** (Aleksandria). Hiljem kasvas **Antiookia** tähtsus (Süüria).

Egiptus oli esimene **täielikult kristlik maa**. Seal oli kaks kultuuri - linna (hellenistlik ehk kreekapärane) ja maa (kopti, vaaraode). Mõlemad on palju mõjutanud õigeusu traditsiooni.

Athanasios Suur - õigeusu isaks nimetatu - suurimaid kirikuisasid. Ta oli ka maarahvale lähedane, jutlustas kopti keeles.

Sel ajal algas ka kloostrite aeg. Esmarajajaks ja kloosterluse väljaarendajaks oli püha **Antonius Suur**.

Areios (üks preester Egiptusest) õpetas, et Isa on transtsendentne, kõrgeim poeg aga on Isast välja kiirgunud. Ta oli väga populaarne - kasutas tuntud laule ja pille. Tema nime järgi tuntud **hereesia**areioslased.

I kirikukogu tuli kokku **Nikeas 325.a.**(Nikaia), praegune Iznik. Konstantinoopol ei olnud valmis korraldama. Nikeas oli keisri palee, kus peeti püha sinod. Kogunes 318 piiskoppi, kes olid kannatanud tagakiusamiste käes. Sinodit juhatas keiser **Konstantinus**, kes polnud veel ristitudki. Peamiseks teemaks oli OLEMUS - kas isal ja Pojal on sama olemus. Sõnastati usutunnistus.

II kirikukogu 381 **Konstantinoopolis**. Kapadookia isad: **Vassilius Suur, Gregorius Jumalasõnaõpetaja, Gregorius Nyssast**. Rõhutasid Jumala üht olemust ja kolme palet. Nende isade õpetust on ka tänapäeval kerge mõista. Raskeim on mõista ehk Gregorius Nyssast, kuna ta kirjutab filosoofiliselt.